

Potrzebujemy jej do życia

Patrycja Romanowska-Puczko, Liga Ochrony Przyrody Okręg w Szczecinie

Trudno wyobrazić sobie życie bez wody – jest ona naszym wspólnym dobrem, o które powinniśmy dbać. Ciągłe szukamy jej w kosmosie, licząc, że tam, gdzie ją odkryjemy, znajdziemy także ślady pozaziemskich form życia. Z niecierpliwością oczekujemy na informację, że właśnie odkryto odległą planetę, na której jest woda, więc może i rozwijające się życie. W końcu tak naprawdę wszyscy pochodzimy z gwiazd – z pierwiastków powstałych w wyniku zachodzących w ich wnętrzu procesów – które kilka miliardów lat temu trafiły na sprzyjające warunki.

Tymczasem na Ziemi drogie zasoby wody są w coraz gorszym stanie. Zmniejsza się ich ilość i pogarsza jakość. Zanieczyszczenia zakłócają naturalny cykl hydrologiczny, powodując degradację zbiorników wodnych. Woda jest marnowana przez przecieki z sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz przez niewłaściwe gospodarowanie jej zasobami.

Katastrofa ekologiczna

Najbardziej spektakularnym przykładem jest zanik Jeziora Aralskiego, niegdyś czwartego co do wielkości na świecie, będącego siedliskiem wielu gatunków i źródłem utrzymania tysięcy rybaków i osób pracujących w zakładach przetwórstwa. Ludzie żyjący jeszcze w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku nad brzegiem morza

(Jezioro Aralskie nazywane było potocznie morzem ze względu na wielkość i zasolenie wód), mieszkają obecnie na słonej pustyni i nękani są przez burze piaskowe. Pamiętaj, jak brzeg morza oddalał się, plaże stawały się coraz szersze, aż w końcu zniknęło ono z zasięgu ich wzroku.

Trudno wyobrazić sobie taką katastrofę; w sieci możemy znaleźć nieliczne zdjęcia przedstawiające głównie wraki statków leżące na pustyni będącej kiedyś dnem jeziora. Jeszcze bardziej niewiarygodne jest, że odpowiedzialny za tę katastrofę jest człowiek. Główną jej przyczyną jest bowiem celowe skierowanie wody z dwóch głównych rzek zasilających zbiornik do nawadniania pól bawełny. Pola te usytuowano na pustyni Kara-kum, w związku z tym do 70% wody z rzek Amu-daria i Syr-daria bezpowrotnie wsiąkało w glebę i parowało zanim zdołało cokolwiek nawodnić.

Niestety, przykładów katastrof ekologicznych związanych z zasobami wodnymi jest wiele, na szczęście nie wszystkie są tak spektakularne jak w przypadku jeziora Aralskiego i nie zawsze świadczą o tak bezmyślnym eksploatowaniu zasobów naturalnych. Doszło do nich raczej w wyniku wypadku i niedopatrzenia, a nie celowego działania.

Trzeba mieć na uwadze, że woda to również żywność, posiadający energię, która właściwie użyta zasili nasze domostwa w elektryczność, a nieokiełznana zniszczy wszystko, co spotka na drodze. Mogą się boleśnie przekonać o tym mieszkańcy naszego kraju, zwłaszcza ci żyjący w pobliżu rzek, których naturalne tereny zalewowe zostały sprzedane pod zabudowę.

Temat rzeka

Aspektów związanych z wodą oraz ochroną jej zasobów jest bardzo wiele. Duży nacisk w edukacji ekologicznej kładziony jest zwłaszcza na źródła jej zanieczyszczeń oraz praktyczne sposoby jej oszczędzania. Już w przedszkolu dzieci uczą się, że zęby należy myć przy zakręconym kranie, do podlewania ogródka najlepiej używać deszczówki, a na pięciominutowy prysznic marnujemy mniej wody niż na kąpiel w wannie. Jednakże mali ekolodzy rzadko zdają sobie sprawę z tego, że woda jest niezbędna w wielu procesach produkcyjnych, bez niej nie mielibyśmy jedzenia, ubrań i zabawek. Nie wiedzą, że wrzucając do śmietnika kanapkę, również marnują wodę. Zarazem ciekawi ich,

skąd bierze się woda w domowych kranach – gdzie się ją pobiera oraz w jaki sposób uzdatnia, aby nadawała się do picia. Są zainteresowani różnorodnością typów zbiorników wodnych oraz ich mieszkańców.

Prawdą jest, że woda to temat rzeka. Aby go usystematyzować, przekazać w atrakcyjny i przystępny sposób oraz dać narzędzia do jego dalszej kontynuacji, Liga Ochrony Przyrody Okręg w Szczecinie postanowiła po raz czwarty skorzystać ze wsparcia Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Tak powstała kampania informacyjno-edukacyjna „Elka Kropelka w akademii zrównoważonego rozwoju”, skierowana głównie do dzieci i młodzieży, środowisk akademickich, nauczycieli i edukatorów. Jej celem jest podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony wód oraz racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi poprzez wypracowanie właściwych postaw i nawyków proekologicznych, za sprawą właściwie dobranych, atrakcyjnych metod formalnej i nieformalnej edukacji.

Projekt rozpoczął się w marcu 2013 roku i do tej pory w jego ramach przeprowadzono następujące działania:

1. Wydanie pomocy dydaktycznej do bezpłatnej dystrybucji, zawierającej komplet czterech tablic edukacyjnych (Rzeka pełna życia, Zagrożenia i zanieczyszczenia zbiorników wodnych, Procesy środowisk wodnych, Oczyszczalnie ścieków), broszurę edukacyjną dla młodzieży i nauczycieli Woda źródłem życia, broszurę w formie bajki dla dzieci Przygody Elki Kropelki, małąwanekę edukacyjną dla najmłodszych, wyklejankę edukacyjną z zadaniami dla dzieci, skrypt dla nauczycieli. Ostatnim elementem wydawnictwa jest interaktywny pakiet na DVD, zawierający: encyklopedię ABC Elki Kropelki, dwie prezentacje sferyczne Oczyszczalnia ścieków i Stacja uzdatniania wody oraz edukacyjną grę komputerową Przygody Elki Kropelki.
2. Akademia Menadżera Zrównoważonego Rozwoju – pierwsza z dwóch edycji pięciodniowego szkolenia dla młodzieży akademickiej dotyczącego zarządzania projektami, kształtowania umiejętności menadżerskich, znajomości technologii środowiskowych związanych z gospodarką wodną. Głównym celem aktywizujących szkoleń jest wstępne przygotowanie odbiorców do przyszłej pracy zawodowej. – Druga i ostatnia edycja odbędzie się w latem 2014 roku.
3. Młodzieżowa Akademia Zrównoważonego Rozwoju – dwa cykle siedmiodniowych warsztatów ekologicznych zorganizowanych w polskich górach, poświęconych tematyce ochrony środowiska, z naciskiem na zagadnienia związane z gospodarowaniem i ochroną wód. Uczestnikami warsztatów były dzieci i młodzież szkolna.

4. Prelekcje w szkołach oraz w ośrodku edukacji ekologicznej „Zielona Klasa LOP” – dotyczące propagowania idei zrównoważonego rozwoju, promowania racjonalnego korzystania z zasobów wody pitnej.
5. Ogólnopolska Olimpiada pn. „Zasoby wodne Polski – znaczenie – wykorzystanie – zagrożenia – inwestycje – ochrona”. Olimpiada przeznaczona była dla młodzieży ponadgimnazjalnej, której zadaniem było przygotowanie reportażu wideo lub fotoreportażu z miejsca, gdzie woda jest oczyszczana, uzdatniana lub gdzie ma miejsce inne działanie związane z gospodarką wodną. 32 autorów najlepszych prac z terenu całej Polski zostało zaproszonych na finał, który odbył się 12 kwietnia 2014 roku na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa ZUT-u w Szczecinie. Uczestnicy rozwiązali test, a na podstawie wyników wyłoniono pięciu najlepszych. Ta piątka przeszła do części ustnej, gdzie losowała zestaw pytań, na które odpowiadała na sali przed Jury, pozostałymi uczestnikami, opiekunami oraz zaproszonymi gośćmi.
6. Portal edukacyjny, znajdujący się pod adresem <http://elkakropelka.lop.szczecin.pl>, stał się stopniowo kompendium wiedzy o tematyce dotyczącej realizowanej kampanii. Głównym zadaniem strony internetowej jest prezentacja celu i idei kampanii oraz jej poszczególnych faz realizacji. Witryna na bieżąco informuje o aktualnościach związanych z realizacją projektu, zawiera wydawnictwa w formie cyfrowej, wkrótce znajdziemy na niej także elementy interaktywnego pakietu. W aktualnościach przeczytamy wiele ciekawostek i artykułów pisanych przez specjalistów zawodowo zajmujących się zagadnieniami związanymi z zasobami wodnymi.
7. Działaniem kończącym i podsumowującym projekt będzie ogólnopolska konferencja dla nauczycieli pod hasłem „Znaczenie i ochrona zasobów wodnych w dydaktyce szkolnej”, której głównym celem będzie przedstawienie innowacyjnych dydaktycznych rozwiązań w dziedzinie znaczenia i ochrony zasobów wodnych. Konferencja zaplanowana jest na wrzesień 2014 roku.

Podsumowanie

Na szczęście zakończenie projektu nie oznacza, że musimy pożegnać się z sympatyczną Elką Kropelką. Będziemy widywać ją na tablicach edukacyjnych w szkołach, przedszkolach, ośrodkach edukacyjnych, bibliotekach oraz różnych instytucjach. Spotkamy ją w publikacjach, które zostaną w szkołach. Odwiedzimy ją na stronie internetowej, która po zakończeniu kampanii nadal będzie funkcjonować. Wspomnimy ją podczas spotkań z koleżankami i kolegami poznanymi podczas warsztatów i Olimpiady.